

Інна СЕРВАТИНСЬКА

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ: СВІТОВИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Проаналізовано європейську та вітчизняну моделі соціальної політики, виявлено переваги та недоліки функціонування систем соціального страхування в межах заявлених моделей. Оцінено передумови соціального страхування в європейських моделях соціальної політики із застосуванням макроекономічних індикаторів. Запропоновано напрями удосконалення вітчизняної моделі соціальної політики та поліпшення ефективності соціального страхування в Україні на основі проаналізованого світового досвіду.

Вступ України до Європейського Союзу зумовлює ефективність функціонування вітчизняної моделі соціальної політики, як визначальної складової соціально-економічного розвитку. Вітчизняна модель соціальної політики є малоефективною особливо в умовах економічної нестабільності та суспільно-політичної напруги, що відображається на добробуті громадян. Проблема полягає в затратній та необґрунтованій соціально-економічній політиці, яка характеризується значним навантаженням на державний бюджет за рахунок вітчизняної системи соціальних трансфертів, дефіцитності фінансових ресурсів фондів соціального страхування, в результаті чого виникає значний податковий тиск на платників податків та тінізація ринку праці. Таким чином, проблема вітчизняної моделі соціальної політики та складових її елементів, зокрема соціального захисту, соціального страхування, є актуальною і потребує подальшого вирішення. Тому доцільно проаналізувати зарубіжний досвід функціонування моделей соціальної політики, а також оцінити можливості наближення такого досвіду до вітчизняної практики.

Проблеми соціально-економічного розвитку характеризуються великою кількістю

наукових досліджень. Становлення тієї чи іншої моделі соціальної політики залежить від економічних передумов, історичних аспектів, традицій, менталітету, бо все це формує сферу наукових інтересів багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців.

Необхідно зазначити, що загальнотеоретичні основи формування, розвитку соціальної держави та системи соціального захисту населення закладені в роботах класиків економічної думки: А. Сміта, Дж. Кейнса, Ф. Хайєка, М. Фрідмена. Деякі із зарубіжних науковців вивчали специфіку соціального захисту та соціального страхування, зокрема в моделях соціальної політики: У. Беверідж, Г. Еспінг-Андерсен, А. Аткинсон, П. Пірсон та інші.

Проблеми становлення та розвитку вітчизняної моделі соціальної політики, а також ефективності функціонування в межах такої моделі системи соціального захисту і визначальної її фінансової складової – соціального страхування – висвітлено в працях вітчизняних науковців: В. Андрущенко, В. Антропова, Д. Богині, В. Гейця, Е. Лібанової, С. Осадця, Ю. Пасічника, В. Плиси, М. Шавариної, С. Юрія.

Вітчизняні вчені у своїх наукових дослідженнях зазначають, що вдало сфор-

мована модель соціальної політики з поєднанням ліберальних і консервативних рис здатна забезпечити ефективне функціонування системи соціального захисту та фінансового механізму соціального страхування, що сприятиме вирішенню проблем соціальної несправедливості, бідності, безробіття, втрати працездатності тощо.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, проблеми ефективності моделі соціальної політики в Україні залишаються актуальними. Йдеться про модель, яка відповідала б економічним можливостям країни та забезпечувала б дієвий фінансовий механізм системи соціального страхування, чітко розмежовуючи при цьому функції всіх суб'єктів соціальної сфери.

Метою статті є аналіз європейських моделей соціальної політики та макроекономічних показників, що дасть можливість визначити їх переваги і недоліки, здійснити порівняльну характеристику з вітчизняною моделлю та окреслити можливості застосування зарубіжного досвіду в Україні. Удосконалення вітчизняної моделі соціальної політики відіграє важливу роль, як фактор існування стабільної, соціально орієнтованої ринкової економіки.

Світовий досвід свідчить, що єдиної соціальної моделі не існує. На практиці зазви-

чай можна спостерігати поєднання моделей при переважанні характерних елементів однієї з них. Багато науковців працюють над створенням оптимальної (європейської) моделі соціальної політики, яка заснована на впливі як ринкових сил, так і державного регулювання. У зарубіжній соціальній практиці стали загальновизнаними три моделі соціальної держави, а відповідно і соціальної політики, запропоновані в 1990 р. Г. Еспінг-Андерсеном: скандинавська (соціально-демократична), континентально-європейська (консервативна), ліберальна (англосаксонська) (табл. 1) [1, 95].

Із загальної характеристики європейських моделей соціальної політики цілком очевидна відмінність кожної з них. Наприклад, соціальна політика скандинавської моделі націлена на забезпечення повної зайнятості, зменшення диференціації в рівнях доходів громадян, тоді як у політиці континентальної моделі праця визначає подальше соціальне забезпечення. Тобто, суспільство серед країн континентальної моделі страфікується на працюючих та непрацюючих малозабезпечених громадян. Характерною рисою ліберальної моделі є створення умов отримання доходів громадян не нижче прожиткового мінімуму [2, 9; 3, 117].

Таблиця 1

Загальна характеристика європейських моделей соціальної політики

Назва моделі	Характеристика
Скандинавська модель	Данія, Норвегія, Швеція, Фінляндія; Соціальні послуги гарантуються всім незалежно від страхового стажу; Система соціального захисту на 80% профінансована за рахунок податкових надходжень та на 20% за допомогою страхових внесків; Через державний бюджет перерозподіляється 50–60% ВВП, при цьому частка соціальних видатків становить 35%.
Континентальна (консервативна) модель	Австрія, Нідерланди, Німеччина, Франція; Встановлює жорсткий зв'язок між рівнем соціального захисту і тривалістю професійної діяльності; На 90% фінансується за рахунок внесків роботодавців та найманих працівників; Рівень централізації ВВП у державному бюджеті становить 25–40%.
Ліберальна (англосаксонська) модель	Австралія, Великобританія, Ірландія, США, Японія; Модель ґрунтується на слабкорозвиненому соціальному страхуванні й досить ефективній системі соціальних допомог; Держава гарантує захист мінімальних соціальних гарантій; Через державний бюджет перерозподіляється в середньому 20–30% ВВП.

Аналогічно до загальноприйнятих європейських моделей соціальної політики, що відображені в табл. 1, наведено характеристику вітчизняної моделі соціальної політики та соціального страхування. Вітчизняну модель можна порівняти з країнами пострадянського простору, такими як Білорусь, Грузія, Молдова, в яких модель соціального захисту та система соціального страхування, включаючи її фінансовий механізм, ґрунтуються на спільних засадах й суттєво не відрізняються одна від одної (табл. 2.)

Проаналізувавши європейські та вітчизняну моделі соціальної політики, визначено загальні переваги та недоліки в організації соціального страхування (табл. 3).

Таким чином, як видно з табл. 3, для кожної моделі соціальної політики характерні переваги та недоліки у функціонуванні системи соціального страхування.

Для того, щоб визначити, який досвід актуально перейняти відповідно до запропонованих зарубіжних моделей соціальної політики та який буде прийнятним в умовах вітчизняної економіки і системи соціального страхування, проаналізовано основні макроекономічні показники окремих країн (табл. 4).

Отже, за даними табл. 4, найбільший рівень ВВП на душу населення зафіксовано у Швеції – 57297 дол. США, який досягається за рахунок активної перерозподільчої та фіс-

кальної політики. Власне, цим і зумовлений високий рівень централізації ВВП у державному бюджеті – майже 50%. Таким чином реалізується соціальна модель Швеції, яка спрямована на вирівнювання доходів населення.

Темп зростання ВВП у 2013 р. склав 1,5%. Дохідна частина державного бюджету на 90% складається з податкових надходжень – це 44% від ВВП. Ставка внеску на соціальне страхування в 2013 р. становила 38,42%, сплата якого розподіляється між роботодавцем – 31,42% та працівником (застрахованим) – 7% [12].

Рівень безробіття в Швеції – 8,3%, причому 36,7% безробітних перебувають у віці від 15 до 19 років, тобто актуальною є проблема молодіжного безробіття. Видатки державного бюджету на ринок праці та зайнятість коливаються в межах від 8 до 10%. Соціальне страхування на випадок безробіття є добровільним [13].

Для континентальної моделі характерне зростання ВВП на рівні 1,30% (при цьому через державний бюджет перерозподіляється 41% від ВВП). Доходи державного бюджету на 91% складаються з податкових надходжень, з яких 4,5% – внески на соціальне страхування. Основним джерелом наповнення фондів соціального страхування є соціальні внески – 90% (ставка внеску в 2013 р. становила 39,46%, з них

Таблиця 2

Вітчизняна модель соціальної політики*

Назва моделі	Характеристика
Вітчизняна модель	Система соціального страхування встановлює чіткий зв'язок між соціальними внесками та соціальними виплатами, але підкріплена державною допомогою та гарантіями на випадок відсутності страхового стажу; Фонди загальнообов'язкового соціального страхування (далі Фонди ЗДСС) фінансуються за рахунок соціальних внесків й відрахувань роботодавців та найманих працівників на 90%; Через державний бюджет перерозподіляється в середньому 30% ВВП, при цьому частка соціальних видатків становить 25%.

*Складено на основі [4;5].

**Переваги та недоліки соціального страхування
в європейських моделях соціальної політики***

Скандинавська модель	
Переваги	Недоліки
Розвинений державний сектор економіки. Високий рівень якості й загальнодоступності соціальних послуг. Широке охоплення соціальною підтримкою різних верств населення. Активна перерозподільча політика спрямована на мінімізацію в стратифікації доходів населення.	Дороговизна системи соціального страхування, що створює значний податковий тиск (прогресивна шкала) на платників податків. Зловживання та утриманські настрої населення, відсутність конкуренції на ринку праці, безробіття (табл. 4).
Континентальна модель	
Високо організоване суспільство і політична прихильність суспільства принципам добробуту. Широкий спектр соціальних послуг. Ефективне поєднання принципів професійної солідарності та соціальної допомоги.	Низький рівень добровільного соціального страхування – 10%.
Англосаксонська модель	
Розвинений рівень соціального партнерства між усіма суб'єктами соціального страхування. Висока підприємницька активність. Високі темпи економічного зростання, які розширюють фінансові можливості системи соціального страхування (табл. 4).	Модель є ефективною в умовах економічного зростання, але при спаді виробництва та зниженні макроекономічних показників спостерігається урізування соціальних програм, страждають незахищені верстви населення.
Вітчизняна модель	
Базується на принципах соціального партнерства (паритетності), солідарності, всезагальності та обов'язковості. Фінансова підтримка з боку держави (соціальні трансферти). Порівняно з середньоєвропейськими показниками, невисокий рівень безробіття – 7,7%.	Неефективність фінансового механізму соціального страхування. Низькі макроекономічні показники розвитку; Зловживання соціальними програмами, соціальна стратифікація. Відсутність досвіду ефективного соціального партнерства між суб'єктами соціального страхування; добровільне соціальне страхування менше 5%.

*Складено на основі [1; 2; 6; 7].

**Макроекономічні індикатори оцінювання передумов соціального страхування
в європейських моделях соціальної політики в 2013 р.***

Показник	Країна (модель)			
	Швеція (скандинавська)	Німеччина (континентальна)	Великобританія (англосаксонська)	Україна (вітчизняна)
ВВП на душу населення, USD	57 297	43 952	39 049	4 007
Реальний темп росту ВВП, %	1,5	1,30	1,7	0
Рівень безробіття, %	8,3	5,2	7,9	7,8
Рівень інфляції, %	0,4	1,5	2,1	3,40
Бюджетний дефіцит (-) / профіцит (+), у % від ВВП	- 1,10	- 3,2	- 3,5	- 4,4

*Складено на основі [8–11].

роботодавець сплачує 19,28%, працівник – 20,18%). Рівень безробіття становить 5,2% – це найнижчий показник серед інших соціальних моделей, оскільки проводиться активна політика зайнятості населення. Наприклад, на ринок праці з Федерального бюджету Німеччини в 2013 р. було спрямовано 10% усіх видатків. Дефіцит бюджету в 2013 р. становив 3,2% від ВВП [14].

Англосаксонська модель характеризується дещо нижчим рівнем ВВП на душу населення – 39049 дол. США, рівень централізації ВВП у державному бюджеті складає 30–35%. Темп росту ВВП у 2013 році становив 1,7%. Дохідна частина державного бюджету Великобританії на 95% (або 36% ВВП) складається з податкових надходжень, з них 17,4% – страхові внески. Сума страхового внеску в 2013 р. становила 25,80%, де роботодавець сплачує 13,80%, а працівник 12%. Видатки державного бюджету на соціальний захист у 2013 р. склали 30% або 14% від ВВП, з них: 25% спрямовується на соціальне забезпечення і лише 5% перерозподіляється між соціальним страхуванням та допомогою. Дефіцит державного бюджету Великобританії становив 3,5% від ВВП [15].

Щодо макроекономічних показників вітчизняної економіки, то вони значно відстають від середньоєвропейських показників за всіма позиціями, що ускладнює порівняльну характеристику з іншими моделями соціальної політики.

Вітчизняний ВВП на душу населення в 10–12 разів нижчий від середньоєвропейського та становив у 2013 р. 4007 дол. США, рівень централізації ВВП у державному бюджеті складає 30%. За підсумками 2013 р., зростання ВВП дорівнювало 0%, дефіцит бюджету становив – 4,4% [11]. Видатки Зведеного бюджету України в 2013 р. на соціальний захист та соціальне забезпечення становили 10% від ВВП [14]. Фонди

соціального страхування на 90% фінансуються за рахунок внесків роботодавців та найманих працівників. Рівень безробіття 7,8% – згідно з МОП, актуальна проблема молодіжного безробіття у віковій категорії від 15 до 24 років – 18% [16].

Таким чином, проведений аналіз макроекономічних передумов соціального страхування в європейських моделях соціальної політики показав, що вітчизняна модель не може бути ефективною за умови нульового річного зростання ВВП та значного дефіциту державного бюджету 4,4% ВВП (табл. 4). Тобто, фінансові можливості держави у сфері соціальної політики є обмеженими, що відображається на якості соціальних послуг та соціального страхування (рис.1).

Проаналізуємо детальніше недоліки вітчизняної моделі соціальної політики, які відображено на рис. 1. Очевидно, що, з одного боку, внаслідок обмежених матеріально-фінансових можливостей держава виявилася неспроможною забезпечити фінансування всіх задекларованих і закріплених у законодавстві соціальних трансфертів, а з іншого – збільшується кількість категорій осіб, які претендують на соціальні пільги (40% громадян). Фактично держава свідомо надає право на пільги, які не спроможна забезпечити фінансово. За оцінкою експертів, для обслуговування соціальних трансфертів необхідна сума, яка дорівнює приблизно половині обсягу державного бюджету – майже 140 млрд. грн. [18, 6].

Наприклад, система соціальних трансфертів у Німеччині та інших розвинутих країнах побудована так, що ті, хто має високий дохід, втрачає право користуватися системою пільг. А в Україні громадяни, отримавши пільговий статус, використовують його незалежно від рівня доходів. У результаті чого можемо спостерігати, що найбеззахисніші верстви населення (ді-

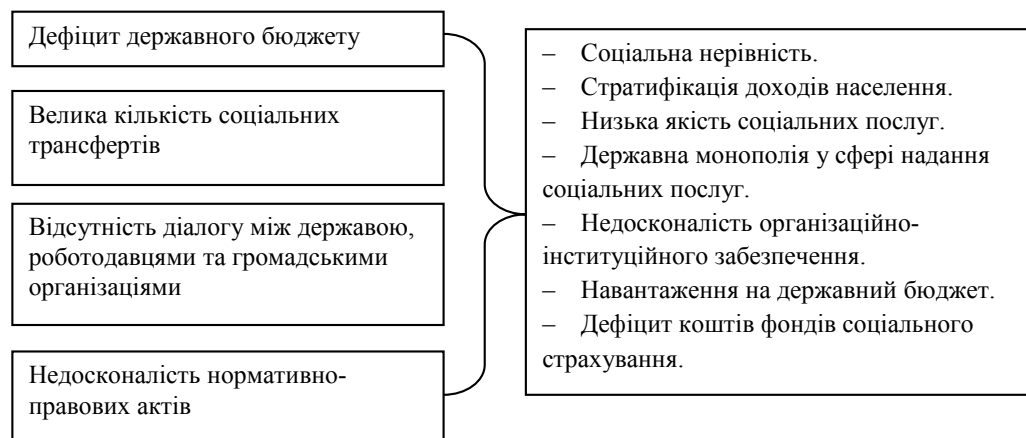

Рис. 1. Недоліки і наслідки неефективного функціонування вітчизняної моделі соціальної політики

ти-сироти, малозабезпечені сім'ї, інваліди, пенсіонери) залишаються без задоволення основних потреб.

Ще однією проблемою вітчизняної моделі соціальної політики є державна монополія у сфері надання соціальних послуг, яка не тільки обмежує коло суб'єктів соціальної політики, а й впливає на якість соціальних послуг. На думку науковця Ю. Пасічника, державна монополія у сфері надання соціальних послуг може проявлятися і на прикладі державних програм соціального спрямування, коли при формуванні та затвердженні цих програм завжди знаходяться відповідні "лоббі", які наполягають саме на конкретних програмах, без дотримання принципу "соціальної справедливості" [19, 7].

Відсутність діалогу між державою, роботодавцями та громадськими організаціями робить модель соціальної політики неефективною та фінансово обмеженою, що поглиблює проблему фіскальної політики та призводить до тінзації ринку праці, активізуючи інші тіньові схеми з використання коштів цільового призначення.

Подальше поліпшення вітчизняної моделі соціальної політики неможливе, зважаючи на очевидну недостатність нор-

мативно-правових актів у сфері соціальної політики, яка проявляється у:

- нечіткості повноважень і розподілу функцій профільних міністерств, відомств та надавачів соціальних послуг. Як наслідок, спостерігаємо великі затрати державного бюджету на утримання таких установ та дублювання їх повноважень;
- неупорядкованості системи надання соціальних трансфертів (пільг).

Відтак пропозиції щодо упровадження світового досвіду моделей соціальної політики будуть складатися з 2 блоків.

Блок 1. Рекомендації з удосконалення вітчизняної моделі соціальної політики.

Удосконалення вітчизняної моделі соціальної політики неможливе без поліпшення системи соціальних трансфертів, яка є найбільш фінансово затратною та неефективною. Тому погоджуємось із фахівцями Національного інституту стратегічних досліджень, які вважають, що практична реалізація реформування системи соціальних трансфертів вимагає вирішення таких завдань [20, 30–32]:

1. Розробити на державному рівні стратегію заміни системи соціальних пільг на адресні допомоги.

2. Провести вартісну оцінку наявних пільг як виду соціальної допомоги, здійснити переведення деяких видів пільг із механізму бюджетного фінансування на механізми соціального страхування (наприклад, як у США, де частка соціального страхування в загальному обсязі соціальних трансфертів складає 70%, Франції та ФРН – 80%). Застосування такого досвіду дозволить додатково збільшити надходження страхових внесків до державних цільових позабюджетних фондів.

3. Установити законодавчим актом єдиний порядок надання пільг і визначення кола осіб, які мають на них право.

4. Закріпити за кожним видом соціальної пільги нормативно-правовий документ та джерело його фінансування – це дасть можливість ефективніше використовувати кошти державного бюджету.

5. Спростити систему пільг і скоротити кількість осіб, яких вона охоплює, з метою встановлення відповідності системи соціальних трансфертів державним зобов'язанням.

6. Сприяти оптимізації соціальних і державних інститутів, скоротивши штатну чисельність працівників на вищих ешелонах влади, та уникати дублювання функцій відповідних органів щодо реалізації соціальної політики.

7. Забезпечити упровадження технологічних проектів на державному рівні, (наприклад, електронної соціальної картки, яка є практично у всіх європейських країнах).

8. Підтримувати соціальне партнерство між усіма суб'єктами соціальної політики. Це урізноманітнить сферу надання соціальних послуг, підвищивши при цьому конкуренцію між постачальниками та якість послуг на ринку (звичайно ж, під контролем держави).

Блок 2. Поліпшення ефективності механізму соціального страхування в Україні з врахуванням світових моделей соціальної політики.

Не можна не погодитися з думками зарубіжних та вітчизняних науковців щодо відсутності єдиної, справедливої моделі соціальної політики, оскільки зазвичай можна спостерігати поєднання елементів моделей при явному переважанні однієї із них (скандинавська, континентальна, англосаксонська) (табл. 1). Так, В. Антропов зазначає, що з метою уникнення конфлікту між пріоритетами економічного розвитку і принципами соціальної справедливості уряди європейських країн вдаються до комбінування елементів моделей соціальної політики, що викликає модифікацію останньої. Це дає можливість зберігати баланс між соціальною та економічною складовою в процесі макроекономічного регулювання [6, 70–77].

Досліджуючи проблематику ефективності вітчизняної моделі соціальної політики, вітчизняні науковці розділились у своїх поглядах на дві групи: одні вважають, що необхідно застосувати досвід континентальної моделі соціальної політики, а інші – скандинавської. Як відомо, скандинавська модель є близькою до менталітету нашого народу за принципами соціальної справедливості, солідарності, інституційного суспільства, проте фінансові можливості нашої країни не дозволяють наслідувати цю модель. При цьому континентальна модель також є близькою до вітчизняної і багато в чому їй подібна (наприклад, за принципами професійної солідарності та актуарної справедливості). Але застосувати в умовах вітчизняної економіки лише таку модель у “чистому” вигляді не доцільно, оскільки остання передбачає, що система соціального страхування буде фінансуватись тільки за рахунок платників соціальних внесків та державного бюджету, при цьому залучення соціальних послуг приватних і громадських організацій є на досить слабкому рівні, що в умовах вітчизняної економіки буде загострювати пробле-

ми дефіциту бюджету, фондів соціального страхування та тиску на платників податків.

Отже, з метою поліпшення вітчизняного механізму соціального страхування пропонується застосувати континентально-англосаксонську модель соціальної політики. Тоді, з одного боку, вітчизняний принцип соціального партнерства буде вдосконалено, а з іншого – розвиватиметься рівень соціальної відповідальності бізнесу, що сприятиме підвищенню рівня корпоративної культури населення та додатковим інвестиціям у соціальну сферу.

Вдосконалення принципу соціального партнерства можливе за рахунок імплементації у вітчизняну практику досвіду континентальної моделі, який забезпечить зниження фінансового тиску на всіх суб'єктів системи соціального страхування та сприятиме систематичному фінансуванню фондів соціального страхування. Тобто, передбачається, що соціальне партнерство суб'єктів соціального страхування буде здійснюватися на основі 2 рівнів.

Перший рівень – зовнішній, суть його дії полягає в триканальному формуванні страхових фондів за рахунок А – держави, яка буде фінансувати систему соціального

страхування на рівні 20–40% за рахунок розгалуженої, проте справедливої системи соціальних трансфертів і допомоги; В – роботодавців, які на основі принципу паритетності сторін забезпечуватимуть фінансове наповнення системи на 50%.

Це сприятиме не тільки поліпшенню фінансування фондів соціального страхування, розподіливши фінансовий тягар соціальних видатків, а й підвищить ефективність механізму з попередження та захисту в разі виникнення професійних ризиків на виробництві; С – працівників, які за рахунок внесків на соціальне страхування фінансуватимуть систему в межах 10–30% (рис. 2).

Таким чином, перший (або зовнішній) рівень забезпечить спільну відповідальність учасників щодо попередження та компенсації ризиків, а також сприятиме спільному управлінню та контролю за діяльністю фондів.

Другий рівень – внутрішній, передбачає єдність та співпрацю фондів соціального страхування, які є основними елементами системи соціального страхування, оскільки ефективність захисту від соціальних і професійних ризиків може бути реалізована за умови взаємозв'язку всіх елементів системи.

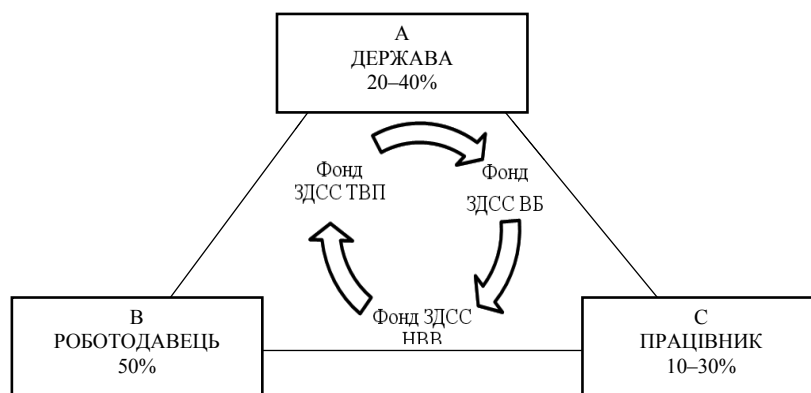

Рис. 2. Рівні соціального партнерства*

* Фонд ЗДСС ТВП/ВБ/НРР – Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності / на випадок безробіття / від нещасних випадків на виробництві.

Застосування досвіду англосаксонської моделі у вітчизняному механізмі соціального страхування забезпечить активне залучення бізнесу до соціальних програм. Очевидно, що для цього держава має зробити кілька кроків на зустріч малому та середньому бізнесу (наприклад: податкові канікули, дотації з бюджету).

Використання вдало поєднаних елементів та принципів континентально-англосаксонської моделі дозволить підвищити ефективність соціального страхування.

Аналіз світового та вітчизняного досвіду показав, що на ефективність функціонування системи соціального страхування також впливає:

- рівень ВВП на душу населення;
- розвиток середнього класу, який з соціального погляду забезпечує формування моральних стандартів суспільного життя та виконує функції основного економічного «донора» через сплату податків, тобто є фінансовою основою діяльності державної та місцевої влади;
- ефективність планування та прогнозування доходів і видатків державного бюджету, оскільки кількість задекларованих соціальних трансфертів та інших статей бюджету не відповідає фінансовим можливостям держави;
- інвестиційні надходження в економіку тощо.

Отже, першочерговим завданням для українського суспільства є:

1. Вдосконалення вітчизняної моделі соціальної політики за рахунок:

- вдосконалення нормативно-правових актів у сфері соціальної політики;
- поліпшення системи соціальних трансфертів;
- уникнення державної монополії у сфері надання соціальних послуг;
- забезпечення соціального партнерства між усіма суб'єктами соціальної політики.

2. Вдосконалення ефективності функціонування системи соціального страхування, враховуючи реалії сьогодення та досвід країн ЄС шляхом:

- систематичного поліпшення основних макроекономічних показників;
- підвищення ефективності фінансового механізму соціального страхування;
- налагодження соціального партнерства між основними суб'єктами системи соціального страхування;
- залучення бізнесу з метою розширення фінансових можливостей системи.

Таким чином, як показує приклад європейських країн, ефективна модель соціальної політики здатна забезпечити розвиток соціальної та економічної складової в процесі макроекономічного регулювання. Крім того, така модель сприяє гармонійному функціонуванню системи соціального захисту та визначальної її фінансової складової – соціального страхування з метою забезпечення загального добробуту в країні.

Перспективи подальших розробок полягають у необхідності адаптації вітчизняного законодавства в сфері регулювання соціальної політики до норм та стандартів Європейського Союзу з метою посилення адресності системи соціальних виплат та забезпечення ефективності фінансового механізму системи соціального страхування. Це дозволить удосконалити вітчизняну модель соціальної політики, перетворивши її на ефективний механізм інвестування в суспільний добробут та розвиток нації.

Література

1. Esping-Andersen G. *The three worlds of welfare capitalism*. – Cambridge, 1990. – 248 p.
2. Болотіна Н. Б. *Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні*. – К.: Знання, 2005. – С. 9.
3. *Трансформаційна економіка: Навч. посіб. / В. С. Савчук, Ю. К. Зайцев, І. Й. Малий та ін.*

За ред. В. С. Савчука, Ю.К. Зайцева. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 117.

4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: закон України від 14.01.1998 № 16/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/16/98-BP>;

5. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

6. Антропов В. Модели социальной защиты в странах ЕС. – Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 11. – С. 70–77.

7. Ільчук Л. Світовий досвід моделей соціальної політики та їх можливість використання в Україні / Центр перспективних соціальних досліджень Міністерства соціальної політики України. Національна академія наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=363:2014-02-21-06-52-37&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27.

8. Trading economics 2013. – Sweden, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/sweden/indicators>.

9. Trading economics 2013. – Germany, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/germany/indicators>.

10. Trading economics 2013. – United Kingdom, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tradingeconomics.com/united-states/indicators>.

11. Trading economics 2013. – Ukraine, 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tradingeconomics.com/ukraine/indicators>.

12. Статистична інформація Шведської податкової служби [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.skatteverket.se>.

13. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів Швеції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.skatteverket.se>.

14. Офіційний веб-сайт Федерального міністерства фінансів Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bundesfinanzministerium.de>.

15. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів Великобританії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/government/organisations/cabinet-office>.

16. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів за січень-грудень 2013 року Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

17. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

18. Павленко В. Сучасні технології у сфері соціальних послуг // Урядовий кур'єр. – № 65. – 2007. – С. 6.

19. Пасічник Ю. Бюджетне забезпечення державних соціальних програм / Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. – 2014. – Ч. II. Т. 1. – С. 4–8.

20. Україна як соціальна держава: гасло для політичної конкуренції чи шлях до солідаризації суспільства? / За заг. ред. В. Воротіна. – К.: НІСД, 2008. – 42 с.